МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Науково-дослідна лабораторія педагогічної компетентності
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ, ПРАКТИКА

Електронний збірник матеріалів
XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(Умань, 4 листопада 2025 р.)

Умань
2025

УДК 378.018.8:37.011.3-051(06)
А43

Головний редактор:

Бойченко В. В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач науково-дослідної лабораторії педагогічної компетентності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Редакційна колегія:

Кірдан О. Л., доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Бондаренко Г. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, в.о. декана факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Ткачук Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кудла М. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Рекомендовано до друку вченою радою
факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 3 від 30.10.2025 р.)

43 **Актуальні** проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика [Електронний ресурс] : зб. матеріалів XVI Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Умань, 4 листопада 2025 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Наук.-дослід. лаб. пед. компетентності Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини [та ін.] ; [голов. ред. В. В. Бойченко ; редкол.: О. Л. Кірдан, Г. В. Бондаренко, Л. В. Ткачук [та ін.]. – Умань, 2025. – 357с.
– Назва з екрану.

До збірника увійшли матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика», яка була проведена кафедрою педагогіки та освітнього менеджменту і науково-дослідною лабораторією педагогічної компетентності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини за участю Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського 4 листопада 2025 року. Основна тематика опублікованих у збірнику статей відповідає напрямам роботи конференції:

– дидактичні та методичні аспекти підготовки майбутнього педагога;

– формування професійної компетентності в умовах освітнього середовища закладу вищої освіти;

– формування управлінської культури керівника закладу освіти;

– історія становлення і розвитку вітчизняної та зарубіжної педагогічної освіти;

– формування професійного мислення педагога;

– загальнокультурна парадигма професійної підготовки майбутніх педагогів.

УДК 378.018.8:37.011.3-051(06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2025

компетентність педагога репрезентує головні регуляції його дій, що закріплюються у звичках, традиціях, принципах життя і стверджувати, професійній діяльності, психічних станах, діях, вчинках і якостях педагога, забезпечує вибір ним свідомої етичної поведінки відповідно до професійно-педагогічних норм. Етична культура виявляється також у принципах його професійної поведінки у ставленні до студентів, колективу, колег, самого себе, керівництва , суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Журба К. Формування етичної культури вчителів як необхідна умова сучасного виховання. URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/22/visnuk_3.pdf.

2. Ткаченко С. В. Етична компетентність учителя суспільно-гуманітарних дисциплін як предмет педагогічного дослідження. *Педагогічний альманах*. 2016. Вип. 30. С. 199–204.

3. Хоружа Л. Етична компетентність учителя як основа реалізації гуманістичної парадигми освіти. *Шлях освіти*. 2003. № 3. С. 27–33.

Науковий керівник:
Юрченко Оксана Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

Ірина Залізняк
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Надія Стеценко
кандидат педагогічних наук, доцент,доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМЛИВОСТІ ТА ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Формування компетентності «підприємливість та фінансова грамотність» є ключовим завданням сучасної освіти, закріпленим у Законі України «Про освіту» та державних стандартах [1, 4]. Майбутній педагог має володіти цими компетентностями сам та бути готовим ефективно транслювати їх здобувачам освіти на різних рівнях. Це відповідає соціальному замовленню на фахівців, здатних до самозайнятості, гнучкості на ринку праці, продуктивної проєктної діяльності та ефективного самоменеджменту.

Проблемою формування фінансової грамотності займалися як зарубіжні так і вітчизняні вчені. Серед них найбільш вагомими є праці Бойко М. І., Горбатенко Т. О., Кравчина О. Є., Литвин В. С., Павленко В. Г., Пискун О. М., Сокол Н. В., Хома Н. Г., Хохлова Л. Г., Шевчук О. В., та інших.

Поєднання підприємливості з фінансовою грамотністю у підготовці майбутніх педагогів повинно базуватися на трьох взаємопов'язаних компонентах: теоретичній підготовці, практичній тренувальній діяльності та інституційному супроводі (політики, ресурсів, партнерств).

Теоретичний компонент передбачає включення модулів з основ підприємництва в освітню програму педагогічних закладів (зокрема, теми про соціальне підприємництво, управління проєктами, планування бюджету, юридичні аспекти створення освітніх ініціатив). Паралельно з цим має бути забезпечено ґрунтовне вивчення базових фінансових понять (бюджетування, доходи і витрати, податки, бази фінансової безпеки, основи інвестування та ризик-менеджменту), адаптованих до відповідного контексту й до можливого застосування у роботі закладу освіти та в особистому житті педагога.

Практичний компонент є вирішальним: майбутні педагоги повинні проходити контекстні практики, де вони вчаться розробляти й реалізовувати мікропроєкти, складати бюджет, шукати зовнішні ресурси (гранти, партнерства

з бізнесом чи НУО), аналізувати ефективність витрат і звітувати перед стейкхолдерами. Емпіричні дослідження показують: моделі навчання «learning by doing», інкубатори шкільних проєктів, кейс-методи і менторські програми істотно підвищують підприємницьку компетентність і впевненість у власних фінансових рішеннях у майбутніх педагогів. Для стимулювання цих практик корисним є використання міждисциплінарних курсів (наприклад, поєднання методики викладання з основами економіки та управління проєктами) і співпраці з місцевим бізнесом або громадськими організаціями, що надають реальні кейси та доступ до ресурсів.

Інституційний супровід передбачає дві ключові лінії дій: перша – створення державних і регіональних політик та стандартів, що офіційно інтегрують фінансову грамотність і підготовку підприємницьких компетентностей у програми підготовки вчителів; друга – забезпечення національних стратегій фінансової освіти механізмами фінансування, моніторингу та оцінки впливу. Для України, яка має на даний час обмежений бюджет, ефективною практикою є партнерство з міжнародними донорами та приватним сектором для фінансування тренінгів і розробки навчальних матеріалів.

Особливу увагу в процесі формування шляхів підприємництва та фінансової грамотності слід приділити цифровізації освітніх процесів: цифрові платформи дають змогу масштабувати курси з фінансової грамотності, надавати дистанційні тренінги для майбутніх педагогів, використовувати інтерактивні симулятори бюджетування і бізнес-планування.

Для підвищення рівня сформованості підприємливості та фінансової грамотності у майбутніх вчителів пропонуємо такі шляхи:

- включення компонента «Підприємливість та фінансова грамотність у закладах ЗСО» в освітні програми підготовки вчителів;
- створення для майбутніх учителів практичних кейсів та ситуаційного моделювання, що передбачають аналіз реальних фінансових та бізнес-ситуацій

(наприклад, управління бюджетом освітнього закладу, оцінку інвестиційних рішень чи фінансових ризиків), що розвиває критичне мислення та уміння швидко приймати обґрунтовані рішення;

- розробка власних стартапів (освітніх, соціальних), бізнес-планів та активна участь у конкурсах, проєктах, що безпосередньо формують здатність до продуктивної діяльності та ініціативність;
- проведення тренінгів та майстер-класів, відпрацювання навичок «ліфтових» презентацій (пітчинг) та фінансового планування;
- використання ігрового моделювання, яке включає бізнес-симуляції, ділові та рольові ігри, наприклад, «Світове кафе», що допомагають студентам «вжитися» у роль підприємця або фінансово відповідальної особи, апробуючи різні підходи в безпечному середовищі;
- організація екскурсій, які надають змогу безпосереднього відвідування бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів та фінансових установ, забезпечуючи зв'язок теорії з реальністю.

Компетентність «підприємливість та фінансова грамотність» майбутніх педагогів формується через інтеграцію змісту, пріоритетне використання інтерактивних форм навчання (тренінги, стартапи, кейс-методи) та соціально-педагогічне партнерство з бізнес-середовищем. Це забезпечить підготовку фахівця, здатного до самореалізації та ефективної передачі цих ключових навичок своїм учням, що є запорукою стійкого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII, чинний від 28.09.2017. URL: https://osvita.ua/legislation/law/2231/ (дата звернення: 25.10.2025).
2. Кравчина О. Є. Цифрові інструменти у формуванні підприємницької компетентності вчителів: виклики та можливості. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743685/1/Kravchyna_Naukovi_Zapyski__N31-51-62.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

3. Пискун О. М., Сокол Н. В. Розвиток підприємливості та фінансової грамотності учнів старшої школи в процесі технологічної освіти. URL: https://surl.li/agvbwc (дата звернення: 26.10.2025).

4. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf

5. Хома, Н. Г., Хохлова, Л. Г. Шляхи формування підприємливості та фінансової грамотності учнів базової школи на уроках математики. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/52584 (дата звернення: 26.10.2025).

Вадим Кібаленко

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Формування підприємницької компетентності майбутніх педагогів у цифровому освітньому середовищі слід розглядати як цілеспрямований, багаторівневий і інтегративний процес, що поєднує знання, уміння, ціннісні орієнтації та практичні навички для створення і реалізації соціально-освітніх інновацій. Як концептуальну основу для побудови такої моделі доцільно прийняти рамкове уявлення про підприємницьку компетентність, запропоноване в межах European Entrepreneurship Competence Framework (EntreComp), яке виділяє три великі групи компетентностей – «Ідеї та можливості», «Ресурси» та «Дія» – і пропонує розгорнуту структуру з 15 вимірів та прогресійних рівнів навчальних результатів; використання EntreComp дає змогу зіставити освітні цілі з практично орієнтованими

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ, ПРАКТИКА

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції

Видається в авторській редакції